

Усі видані останнім часом роботи, присвячені аутизму, відзначають одну особливість, властиву усім дітям з аутизмом, а саме їхня сприйнятливність до музики. Будь-яке тривале дослідження виявляє три головних етапи в музичному розвитку дитини, досить визначених, щоб зв'язати їх з розвитком в інших областях. Точно так само і погіршення в якийсь з областей пов'язано з рухом назад у музичному розвитку.

На першому етапі музика може тимчасово минати когнітивний процес і безпосередньо проникнути в ті області емоцій і особистісного самовідчуття, де маються порушення. Конкретність і спонтанний вплив – ці аспекти музичного досвіду можуть «обійти стороною» вербальну мову і задовольнити потребу дитини в невербальному самовираженні.

На другому етапі ми спостерігаємо, як у дитини росте усвідомлення усе більш тісних музичних і людських взаємин, на яких будується процес занять.

Третій етап виявляє досить визначений шлях до тієї конкретної області, у якій дитина здатна знайти підходящі для неї успішні засоби самовираження, джерело задоволення і досягнень, можливо, на багато років уперед. Музична терапія може служити страждаючій дитині життєво важливою підтримкою і джерелом людського спілкування, у чому вона болісно переживає, а також засобом виразити себе саму на доступному їй рівні. Музика на час може стати безпечною гаванню на її важкому життєвому шляху. Так нерідко відбувається з дітьми, з якими займаються короткостроковою музичною терапією.

Будь-який звук є те відчуття (приємне або неприємне), що він народжує в слухача. Висота звуку, тембр, сила або тривалість можуть викликати приємні або неприємні спогади або асоціації. Ми не завжди знаємо, який слуховий відгук народжується в дитині, що поглинає в себе так багато вражень, але зберігає їх у собі, як у закритій судині, не здатний ними поділитися. Які реакції збуджують у ній той або інший звук або музика, нерідко досить складно побачити, а ще складніше витлумачити.

Оточуюча дитину музика здатна змінювати її настрій і поведінку – від апатії до бурхливої діяльності і навпаки. Музичний досвід може як стимулювати, так і придушувати активність, гіпнотизуючи дитину. В останньому випадку є серйозна небезпека нанести дитині шкоду. Дитина замикається в собі, відгороджується від світу, починає розгойдуватися і мукати, як буває при нав'язливих ситуаціях, погляд його стає відсутнім.

Позитивні реакції дитини з аутизмом на музику, що вона чує або слухає, часто непередбачені, оскільки її поведінка нерациональна. Проте ми можемо побачити в дитині ознаки задоволення або невдоволення, здатність поглинати і запам'ятовувати, бажання повторити досвід або ж уникнути його.

Яку музику вибрати для занять з дитиною з аутизмом – задача набагато більш складна, ніж з дітьми, що відстають у розумовому розвитку, чиї труднощі викликані невідповідністю між рівнем розвитку і біологічним віком. Тут терапевт буде працювати і будувати свою програму відповідно до рівня його розуміння і функціональних можливостей. Для дітей з аутизмом настільки узагальнений підхід не годиться, тому що їхні реакції непередбачені. Учені багатьох країн провели безліч досліджень на предмет того, за яких умов дитина з аутизмом може слухати музику з зацікавленістю і задоволенням і яка музика для цього підходить. Моцарт згадувався найчастіше, особливо його концерт для труби або валтрони і деякі квартети або симфонії. Але в окремих випадках були названі зовсім інші і несподівані речі: «Моя Батьківщина» (Сметана), характерна музика з «The Pallisers», африканські барабани, «Прибуття цариці Савської» (Гендель), Air in D (Бах), «Танець фурій» (Глюк), народна танцювальна музика, імпровізація Штокхаузена, колискові пісні Шуберта або Шопена і т.д.

Одні діти надають перевагу «живій» музиці, що грає їм терапевт, і насолоджуються тим, що чують. Іншим подобається музика, що ллється з магнітофона, можливо, подобається тримати його на колінах, регулювати гучність, включати і виключати звук. Потім дитина починає сама брати участь у музиці.

В одних випадках музика як така відіграє головну роль, в інших – другорядну. Але сприйняття звуку – це основа для налагодження музичних взаємин між таємничим світом дитини і дійсністю, у якій вона живе.